

# תענית כג

משה שווערד

## 1. מהרש"א על תענית דף כג/א

גמ' בלילי רביעיות כו'. פרש"י דאינן כו'. אבל בלילי שבתות לא הוצרך להאי טעמא דאיכא טעמא דאיסור מלאכה של הולכי דרך ורש"י בחומש נמי פ' בעתם בלילי שבתות ולא הזכיר בלילי רביעיות מלתא דפסיקא נקט בלילי שבתות משום איסור מלאכה מיהו יש לדקדק בזה היאך קאמר דכתיב בעתם בלילי רביעית ובלילי שבתות למעוטי שאר לילות והא אמרינן בע"פ מעיקרא הווי שכיחי כל יומא זימנא חדא פגעה בר"ח בן דוסא א"ל גוזרני עליך שלא תעבור ביישוב לעולם ונ"ל דודאי הכתוב בעתם לא משמע אלא בעת שאין בני אדם הולכין בדרכים וקודם דאתי ר"ח בן דוסא משמע קרא בעתם בכל לילות מפני אגרת בת מחלת ולמעט הימים וכפרש"י בפ' עקב בעתו בלילות שלא יטריחו אתכם והוא גרס בלילות וברייתא דהכא דקתני בלילי רביעיות ושבתות למעט שאר לילות מתנייה לבתר דאתי ר"ח בן דוסא שגזר עליה בשאר לילות והך דשמעון בן שטח דמייתי שירדו להם גשמים לילי רביעיות ושבתות לאו דוקא נקט הכי דהא מקמי ר"ח בן דוסא הוה הך דשמעון בן שטח אלא משום דברייתא דברייתא נקט הכי נקט נמי בסיפא הכי והשתא נמי ניהא מה שפרש"י בחומש בלילי שבתות ולא נקט נמי לילי רביעיות משום דמסיק פ' ע"פ דאביי גזר עליה בכל לילות וא"כ לא אתי למעט כל הלילות ובעתם לא משמע אלא לילי שבתות משום איסור מלאכה ואע"ג דימי שבת נמי הם באיסור הולכי דרך מ"מ הולכין לבתי כנסיות ומדרשות בתוך התחום כמ"ש הרא"ם ועי"ל דגשמים בשבת ביום לאו בעתם מקרי כדאמרינן פ"ק שמש בשבת צדקה לעניים וכו' ע"ש בחידושינו ודו"ק:

## 2. שו"ת חתם סופר חלק או"ח תשובה קפא

והנה לפי הנחתו של הצ"ח שבני אדם עמדו על מעמדם והביצים נתקטנו, א"כ נאמר כן בכל הגידולים שאפשר שישתנו המה ובני אדם ישארו על מתכונתם...

והנה זה לי שנים רבות עמדתי על החקירה הלא ברכתך של ישראל הי' חטים ככליות ועדשים כדיגרי זהב [תענית כ"ג ע"א] ומסתמא כל הפירות ככה ועיין כתובות קי"ב ע"א אפרסקא כאילפס וקטופי כעגלי, וא"כ קרא ארץ חטה ושעורה וכו' דכולו לשיעורא נאמר [ברכות מ"א ע"א], והרי קרא מיירי בפירות של ארץ ישראל ואיך נשער בזיתים שהיו גדולים מאד. ובלאו הכי נמי דוחק גדול לומר שהיו הבית דין צריכים להביא פירות ממדינות נכריות לשער בהם שיעור תורת משפט אלקי הארץ הקדושה, וגם הקרא אינו סובל דהרי מיירי בפירות של ארץ ישראל וברכותי. ועיין חכמת שלמה בסנהדרין כ"א [ע"א] ובמהרש"א ח"א שם בענין ב' שערות, ושניהם לא ראו דברי ח' הר"ן שם. וכעת נלע"ד בישוב קושי' הנ"ל, דכשם שהיו פירותיה משונים לטובה, כך היו גידולי האנשים ובריאות גופם באופן טוב ונאות והיה שיעור אכילה זידהו בזית זידהו, ואע"ג דאמרינן בעלמא [רש"י ותו"כ ויקרא כ"ו - ה'] אכלו קמעא ומתברך במיעיהם, אין הכי נמי דבעלמא אדם אוכל כמה זיתים בזיתים זידהו ואינו שבע, ולהם הי' די בזית זידהו ומתברך במעיו, ועיין ר"פ טרף בקלפי תוס' ישנים ד"ה שמגיע כפול, ובמקום אחר פרשתי [עיין בס' מ"ט] מ"ש הקב"ה והם מדקדקים עד כזית [ברכות כ' ע"ב] ר"ל שכבר שבעו לי' משיעור פול ודוחקים עצמם לאכול עד כזית לברך בהמ"ז מן המובחר דכתיב ואכלת שיעור אכילה ושם ביארתי:

## 3. ספר בית אלקים - שער התפילה - פרק הראשון

והנה מצאנו (תענית י"ט) שהאשימו את חוני המעגל על שיצא מגדר זה בתפלתו, שאמר איני יוצא מהמעגל הזה עד שתרחם על בניך, שנראה שהיה שואל מהאל דרך חיוב והכרח, וכמו שאמרו (שם) כבן המתחטא על אביו, שהוא הבן המתגעגע על אביו, שהוא נוהג עמו שעושה לו כל רצונו, ושואל ממנו דרך ציווי והכרח, וכן עשה חוני שעגל עוגה ונכנס בתוכה, לרמוז כ"א לא היה מרחם על בניו היה נראה כאילו הם בתוך העוגה, כלומר שמורה לעולם שהוא כדורי, והם תחת צבאות ומזלות השמים, וכשרחם על בניו יצא מעוגה להורות כי אין שר ומזל שולט על ישראל כשהם צדיקים אלא שהמזל כפוף ונכנע תחתם, וכמש"ג על אברהם אבינו (בראשית ט"ו) ויוצא אותו החוצה (בר"ר פרשה י"ד) שהוציאו מחללו של עולם ואמר לו הבט וכו', שהמערכות הם תחתיו ולא הוא תחת המערכה, ונאמר לו (שם) כה יהיה זרעך, כלומר כמו שאתה למעלה מן המזלות כה יהיה זרעך, כלומר הזרע שהם מיוחסים לך צדיקים כיוצא בך:

#### 4. בן יהודע על תענית דף כג/א

שם עג עוגה ועמד בתוכה. יש להקשות מה טעם דקדק לעשות גומא עגולה, יעשה חפירה בעלמא כפי מה שתעלה בידו, אם מרובעת או עגולה... ובזה יובן בס"ד אומרו בניך שמו פניהם עלי להיות מתפלל ונענה, יען כי אני כמו בן בית לפניך, פירוש בן בית הוא משה רבנו עליו השלום, דכתיב ביה [במדבר י"ב ז'] בכל ביתי נאמן הוא, שהיה כוחו בפיו, מפני שהיה מבחינת גבורות מ"י, שהם סוד אור מקיף, ששם הוא סוד הבל, וכן אני מבחינה זו, וראוי שאהיה גם אני נענה בתפילתי. ובזה יובן הטעם שהיה נקרא חוני המעגל, על שם העוגה שעשה בעיגול, וקשה מאי רבותא איכא בזה העיגול שעשה, שיהיה נקרא הנס של ענייתו בתפילתו על שם העיגול, וכי אם לא היה עושה העיגול לעמוד בתוכו לא היה נענה, ובזה ניהא כי בעיגול רמוז כוחו ומעלתו באיזו בחינה הוא עומד, שבזה יש טעם להיות נענה בתפילתו, ולכן תמצא שגם משה רבנו ע"ה קודם פטירתו כשבא להתפלל על עצמו עג עוגה ועמד בתוכה, וכדאיתא במדרש, והיינו שבא לרמוז על כוחו שראוי להיות מצידו שיהיה נענה בתפילתו:

ובאופן אחר נראה לי בס"ד, הטעם דעג עוגה בעיגול דאמרו רז"ל [ברכות ד' ע"ב] למה לא נאמר נו"ן באשרי בשביל שיש בו נפילה לכנסת ישראל, דכתיב נפלה ולא תוסיף וכו', ואף על פי כן סמכה דוד ברוח הקודש דכתיב סומך ה' לכל הנופלים, והכי נמי איתא בזוהר הקדוש בהקדמת בראשית [דף ג' ע"א], דעאלת אות סמ"ך ובעי למברי בה עלמא, ואמר לה הקב"ה אם את תזוז מאתריך מה תהוי עלייהו דאינין נפילין, יע"ש. ולכן כיון שהיה עצירת גשמים כל כך, שיצא רוב אדר ולא ירדו גשמים, נעשו ישראל באותו זמן נפולים שצריכין לסמיכה מן אות סמך הסומך לכל הנופלים, לכך עשה עוגה בעיגול, בעמדו להתפלל עליהם, להמשיך להם סמיכה מן אות סמ"ך, אשר צורתו מוקף כעיגול, דאות מ"ם סתומה אע"פ שמוקפת מכל רוחות הנה היא מרובעת, אך הסמ"ך יש בו עיגול:

ועוד נראה לי בס"ד עג עוגה, לרמוז בזה לפני הקב"ה שימחול לעונות ישראל, דאמרו לעיל בגמרא אין הגשמים יורדין אא"כ נמחלים עונות ישראל, ומספר עוגה עולה מספר מחול. או יובן עוגה בעיגול היא דוגמת הגלגל שהוא מתהפך, כן תתהפך להם מדת הדין למדת רחמים. או רצה לומר אם נגזר להם בראש השנה גשמים מועטים, גלגל להם גשמים שפסקת בארץ העמים. או יובן חוני מספרו ע"ד, ועמד בתוך עוגה שמספרה פ"ד, הרי כאן מספר מים חיים, לרמוז שהוא מבקש גשמים שהם מים חיים לעולם, והכונה שיהיו גשמי רצון, וכמה שאמר אח"כ לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה:

#### 5. רש"י על תענית דף כג/א

פר הודאה - להתודות עליו, ועשה לו סמיכה, והביאו שלמים, חוני בזמן הבית היה:

#### 6. רמב"ם יד החזקה הלכות מעשה הקרבנות פרק ג

(טו) כיצד מתודה אומר חטאתי עויתי פשעתי ועשיתי כך וכך וחזרתי בתשובה לפניך וזו כפרתי היה הקרבן שלמים סומך בכל מקום שירצה מן העזרה במקום שחיטה ויראה לי שאינו מתודה על השלמים אבל אומר דברי שבח:

#### 7. גבורת ארי על תענית דף כג/א

הביאו לי פר הודאה, פירש"י להתודות עליו ועשה לו סמיכה והביאו שלמים, ואיני יודע מה ענין וידוי לשלמים הא שלמים אינן אלא לדורון בעלמא ואינן מכפרים כלום, והא וידוי אינו אלא על קרבן שמכפר כדאמרינן בפרק ג' דיומא (לו, א) ומתודה על חטאת כו' ועל עולה עון לקט כו' דעולה נמי מכפרת כדכתיב ונרצה לו לכפר עליו וכדאמר התם אבל שלמים אין מתוודין כלל. ולי נראה דהאי פר הודאה לאו לשון וידוי משמע אלא לקרבן תודה הביאו ולשון הודאה כמשמעו כדאמרינן בפרק ט' דברכות (נד, ב) ארבעה צריכים להודות יורדי הים והולכי מדברות וחולה שנתרפא ומי שהיה חבוש כו', וקרבן תודה נמי עליהם באה כדפירש"י בפרשת צו ובפרק קמא דזבחים (ז, א) גבי תודה לשם תודה כשירה ופירש רש"י שחט תודת עלייתו מן הים לשם תודת יציאתו מבית האסורים, ולא דוקא הני ד' אלא על כל צרה גדולה שעברה חייבים להודות כמו שכתבו המפרשים וה"ה שצריך להביא עליה קרבן תודה בזמן הבית, והא אין לך צרה גדולה מזו שעבר רוב אדר ולא ירדו גשמים משום הכי כשירדו ע"י תפלת חוני הביא קרבן פר זה לתודה בשביל כל ישראל וקרי ליה פר הודאה לשון תודה כשם הקרבן, ועוד מפני שאמר עליו דברי שבח בשעת סמיכה כדכתב הרמב"ם בסוף פרק ב' (מהלכות מעשה

הקרבנות) שאין מתוודה על השלמים בשעת סמיכה אלא אומר עליו דברי שבח ומסתמא הכי נמי לתודה שאומר עליה בשעת סמיכה דברי שבח, משום הכי קרי ליה פר הודאה ע"ש דברי שבח שאומרים עליו בשעת סמיכה:

## 8. ספר איזהו מקומן

בכרם תוס' ערכין כא: (ד"ה מאי) כתבו "אבל עולה ושלמים דלאו לכפרה אתי כולי האי", ודקדק מלשונם הדבר אברהם (ח"א טו. ג.) דמשמע שגם בשלמים יש כפרה פורתא, [ובסוגיין צ"ל דפשיטא לגמ' דמשום כפרה פורתא זו אין לומר שלא ישהנה] אמנם ציין הדבר אברהם שמהרי"ט אלגזי (לעיל פ"ק אות ו' סק"ג) נקט שאף לדעת תוס' אין בשלמים כפרה כלל, ונקטו הכי בלשונם משום עולה. וכדעת רש"י - העולת שלמה (זנחיס ו.) דקדק מדברי רש"י תענית כג. דמשמע דס"ל שאף שלמים מכפרין. מיהו מדברי רש"י זכחים

ג] האם שלמים מכפרין?  
מדלא מספקא בסוגיין על שלמים משמע לכאורה דלא מכפרי מידי, וכן בסוגיא דיומא לו. איתא דעל חטאת מתודה עון חטאת וכו' ועל עולה עון לקט שכחה ופאה, ועל שלמים לא קאמר מידי, וכתב המאירי שם דעל שלמים אינו מתודה, אלא אומר דברי שבח והודאה בלבד, וכ"כ הרמב"ם (מעשה"ק ג. טו.) [ועי"ש רדב"ז].

## 9. מצפה איתן מסכת תענית דף כג עמוד א

רש"י ד"ה פר הודאה להתודות עליו ועשה לו סמיכה והביאו שלמים. וקשה דשלמים א"צ וידוי כמ"ש הרמב"ם ובפרט לפמ"ש הטו"א בספ"ב דמגילה דוידוי ילפינן משום דכתיב בהו כפרה וגמר מפר יו"כ דכפרה דידיה בדברים וגבי שלמים הא לא כתיב כפרה. שוב ראיתי בס' ושב הכהן שהרגיש מהרמב"ם וכתב דרש"י חולק ול"נ ע"פ מ"ש בס' ח"א סוף הל' מגילה לדעת רש"י שפי' במזמור לתודה שאומרו אקרבן תודה שכוונתו לא לידוי אלא לדברי שבח והודיה וכמ"ש הרמב"ם שם וה"נ י"ל כאן:

## 10. ילקוט ישעיהו

ויצא מן הסכנה, אל יחשוב האדם שתשובתו בעת הצרה היתה כראוי, ולכן עזרו הקב"ה, אלא עליו לדעת שישועתו היתה ברוב רחמיו וחסדיו ית"ש, שמיד כאשר האדם פותח בתשובה, הקב"ה מרחם עליו לחלצו מן המיצר, ועתה עליו להשלים את התשובה שהתחיל בעת צרתו ולתקן את אשר עליו לתקן. וז"ש רש"י: המביא זבח של תשובה והודאה על עוונותיו, כי הקרבן תודה הוא גם "זבח של תשובה והודאה על עוונותיו", לפי שמוטלת עליו החובה להשלים עתה את תשובתו, אד"ק. ולפ"ז שפיר שייך ענין וידוי בקרבן תודה, מאחר שעתה מוטל על האדם להשלים את תשובתו, ותשובה צריכה וידוי, כדאי' ברמב"ם (הל' תשובה פ"א ה"א): כל מצוות שבתורה וכו' אם עבר על אחת מהן וכו' כשיעשה תשובה וישב מחטאו חייב להתודות וכו'.

ד"ה פר הודאה, להתודות עליו ועשה עליו סמיכה והביאו שלמים. בפשטות י"ל דאין הכוונה לשלמים אלא לתודה, דגם תודה נקרא שלמים, וכמ"ש (ויקרא ז, יא"ב): וזאת תורת זבח השלמים וגו'. אם על תודה יקריבנו וגו'. וברש"י: שלמים הללו שלמי תודה הן. וא"ת מה שייך וידוי בקרבן תודה. י"ל עפ"מ שפירש רש"י בתהלים (ג, כג): זבח תודה, המביא זבח של תשובה והודאה על עוונותיו. והקשה כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע, הלא קרבן תודה אינו בא על חטא, אלא כהודאה אחר הצלת האדם מאחד מהארבעה דברים שצריכים להודות עליהם (עי' ברש"י ויקרא שם), וא"כ מהו כוונת רש"י בפירושו: זבח של תשובה והודאה על עוונותיו.  
ואמר הענין בזה, דהנה אחז"ל (שבת נח, א): אין יסורים בלא עון. ולכן אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו (ברכות ת, א), אמנם לאחר שהשי"ת עזרו והושיעו מצרתו

ובספר יד אליהו דייק שא"א לומר שהיה תודה, שהרי לא מצינו שהביאו גם מ' לחמים. לכן צ"ל שהיה שלמים. ומה שהקשו על רש"י שאין מתוודים על שלמים, הוא דוקא וידוי חטאתי עויתי וכו'. אבל כאן בחוני לא מצינו שאמר זאת, אלא סתם שבת, וכן אמר להביא פר הודאה, שהוא לשון שבת, וזאת אמרינן גם על שלמים. וברש"י אולי צריך להגיה וצ"ל: להודות. ולא 'להתוודות', ע"כ. ועי' גם במצפה איתן שפי' דכוונת רש"י לשלמים, ואין הכוונה לוידוי אלא לדברי שבת והודאה, וכמ"ש הרמב"ם (הובא לעיל בסמוך) שאומרים על קרבן שלמים דברי שבת והודאה.

### 11. ילקוט ישעיהו

הביאו לי פר הודאה. הכוונה היא, כי אחר שהקריב פר הודאה, בה רימז שכבר יצאו מן הצער לגמרי, ואינם צריכים להטובה, וממילא יפסקו הגשמים. (מא"ש פר' ויצא בשם החוה מלובלין ז"ע). וכ"ה בקרבן העדה (פ"ג ה"ט): פר של תודה, להודות לד' על הנס שעשה, וכיון שהוא מביאו ומודה לד', הרי הוא כאילו אומר שדי לו בגשמים אלו. (ועיין ברש"י ד"ה פר וכו' ובמ"ש שם).

### 12. מהרש"א על תענית דף כג/א

על רוב טובה כו' הביאו לי פר כו'. נראה לפרש דטעם הדבר שאין מתפללין על רוב טובה אע"ג דטובה זו רוב גשמים רעה היא כמ"ש לעיל שמשטשטין את הארץ ואינה מיציאה פירות מ"מ הוי ככפוי טובה כיון שמתחלה היה מתפלל ומבקש על הגשמים שהם טובה לעולם אבל אמר הביאו פר הודאה להתודות עליו כפרש"י דהיינו להתודות שלא יפה עשה שבקש ביטול על רוב טובה אבל ישראל שהוצאת ממצרים כו' תלה הדבר בהוצאתם ממצרים דכעסת עליהם לא היו יכולין לעמוד כגון בנסיונות דמים ומי מרה לא היו יכולין לעמוד השפעת עליהם רוב טובה כגון במן ובשלו לא היו יכולין לעמוד כמ"ש בו הבשר עודנו בין שניהם וגו' ואף ה' חרה וגו':

### 13. ילקוט ישעיהו

אלמלא חוני אתה וכו'. ומסיק בש"ס ששלח לו נידוי פן יבא לידי שבועת שוא כגון שני אליהו שנשבע שלא יהיה טל ומטר וכו'. וקשה אם היה חייב נידוי איך נשא לו פנים בשביל שהוא חוני, והא במקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב (ברכות יט, ב), ואם אינו חייב למה שלח לו.

### 14. ספר פרשת דרכים - דרוש אחד ועשרים

ואמר באופן אחר על פי דרכו של רש"י שפירש דנמצא שם שמים מתחלה הוא שאחד מהם היה בא לידי שבועת שוא, ונדקדק עוד במה שאמר שמעון בן שטח אבל מה אעשה שאתה כבן המתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו, דאם חוני המעגל היה חייב נדוי למה בשביל תוארים הללו נמנע מלנדותו, ואם

כוונתו היא דלפי שהיה אדם גדול לא רצה לנדותו וכדאיתא בפרק אלו מגלחין אמר ר"ל תלמיד חכם שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא שנאמר וכשל וכו', לא היה לו לומר אלא אבל מה אעשה שאתה אדם גדול בתורה וכדאמרינן נהירי לן הני שמעתי כבשני חוני המעגל, ועוד דבצנעא אומרים לו הכבד ושב בביתך וכמו שכתבו הפוסקים ז"ל:

**אבל נראה שכוונתו של שמעון בן שטח הוא לפי שמצינו שכשישראל אינם עושים רצונו של מקום אין הגשמים יורדים מאוצר טוב, ולזה אמר אילו היו שנים כשני אליהו שנמנעו הגשמים מאוצר טוב הוא ביד אליהו, (לא) נמצא שאחד מכם בא לידי שבועת שוא, דאי אמרת בשלמא שלא היו השנים כשני אליהו שנמנעו הגשמים מאוצר טוב היו יכולים להתקיים ב' השבועות, דבשביל חוני היה מוריד גשמים מאוצר טוב, אבל אילו היו שנים כשני אליהו אחד מכם בא לידי שבועת שוא, אבל מה אעשה שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן המתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו שכל מה ששואל מאביו נותן לו, הוליכני לרחוץ בחמין ועושה לו שוטפני בצונן ועושה לו תן לי אגוזים ונותן לו, וגם אתה לפני המקום כל מה שאתה רוצה נותן לך שאפילו היו שנים כשני אליהו והיית רוצה שירדו גשמים מאוצר טוב היית מורידם, וכיון שאתה יודע בעצמך שיש לך מעלה כזו שכל מה שאתה רוצה המקום מקיים דברך, נמצא שאתה בטוח כשנשבעת שאפילו שנים כשני אליהו לא היה שום אחד מכם בא לידי שבועת שוא:**

### 15. בן יהודע על תענית דף כג/א

והנה כאן חוני המעגל היה יחיד בדורו וצדיק גדול, והיה בדוק ומנוסה שאין תפלתו חוזרת ריקם, ולכן שלחו לו בפשיטות ובירור גמור התפלל וירדו גשמים, שהיה אצלם דבר זה ברור, ואיך התפלל ולא נענה. אך הענין הוא, כי מרוב קדושתו ופרישותו נסתלק במחשבתו מעולם הזה, ולא נשאר לו תאוה ורצון בעולם הזה ולכן נחשב כאלו נפטר ממנו, ואין יכול העולם לקבל שפע על ידו, והוא כאשר ראה שהתפלל ולא נענה, הרגיש בדבר זה, והבין הסיבה, ולכך הוכרח לפשט מחשבתו בעולם התחתון, ולקשר בו תאוות ורצונו כדי שיוכל עולם הזה להיות נשפע על ידו בתפילתו, ולכך עשה פועל דמיוני להתקשרות שלו בעולם הזה, ועג עוגה ועמד בתוכה, ועשה העוגה עגולה דמיון לכדור הארץ התחתונה שהיא בעיגול, ואמר נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן דייקא, כלומר איני זז ומסתלק מן עולם הזה התחתון, שלא אסיר מחשבתי ותאותי ממנו, אלא אהיה מקושר בו עד שתרחם על בניך, כדי שיהיה יכול העולם לקבל שפע על ידי, ואחר שעשה התקשרות זו בשבועה נתחזקה ביותר, ואז התחילו הגשמים לירד, כי עתה יכול העולם להיות נשפע על ידו, ולא היה נצרך לתפילות הרבה, אלא בדבור קל נענה, כשאמר לא כך שאלתי אלא כך שאלתי, היה יורד המטר כפי דבורו בנקל, משא"כ קודם שעשה זו ההתקשרות התפלל כמה תפלות ולא ירדה טיפה אחת:

### 16. מכתב מאליהו [ח"ד ע' 209]

✓ "נהירן שמעתתיה כבשני חוני המעגל וכו'". כך גירסת מהרש"א, ופירש שהכירו חכמתו אך לא האמינוהו משום מעשיו; ויש לומר שחשבו לפי שיטתם שמי שאומר "אני הוא" אינו יכול להיות אדם גדול. כי עבודה כזאת, דאתגליא, לא היתה מקובלת על ידי גדולי הדור הוא, כנ"ל.

"ולא עבדי ליה יקרא כדמבעי ליה חלש דעתיה בעי רחמי ומית". זו היתה עבודתו האחרונה בבחינת גדר קידוש ה' של דורו של חוני, ושינוי מדור בני בניו.

✓ "או חברותא או מיתותא". היינו שלא ביקש למות משום חסרון כבוד לבד ח"ו, אך משום שחסרה לו עלייה רוחנית כיון שלא מצא חבר לשיטתו וגם לא תלמידים שילמדו ממנו לא היה חפץ עוד בחיים, כמש"כ הרמב"ם (הלכות רוצח ז, א) "שחיי בעלי החכמה בלי תורה כמיתה הם חשובים".

\*\*

גם לדורנו אופן מיוחד של קידוש ה'. דורנו הוא דור עקבתא דמשיחא וגלות השכינה בין הערב רב, והוא דורש השקפה איתנה ודבקות חזקה מאד בתורה למרות כל הקשיים; וזה חלקנו בעבודת ה'.



### 17. בן יהודע על תענית דף כג/א

ודע כי המעשה הזה ודאי נגלית לחכמים שבדורו על ידי אליהו זכור לטוב, כי הוא אף על פי שספר להם בחייו הדבר, לא המנוהו, כי לא הכירוהו, ברם אליהו זכור לטוב סיפר להם כל זה המעשה, אחר שנפטר קודם שנקבר, כדי שיהיה נקבר בכבוד הראוי לו. ומקום קבורתו ידוע עתה בעיר הקודש צפת תבנה ותכונן במהרה בימינו, רחוק מן העיר תוך מערה אחת, וספרו לי כל זמן שיהיה אצלם עצירת גשמים, הולכים שם ומתפללים על קברו, והוא רחוק מן העיר הרבה, ולכן אין הולכים שם אלא בדוחק גדול. ומה שלא גילה אליהו זכור לטוב הדבר הזה בזמן שהיה חי, כשאמר להם אנא הוא ולא המנוהו, כל זה מפלאות תמים דעים, כי היה רצונו יתברך שתהיה פטירתו באותו זמן, באופן שהוא עצמו יתפלל שימות. והא דחלשא דעתיה לאו משום גאווה ח"ו, אלא בשביל שהיו דדיו מלאים חלב של תורה הרבה, ואינם באים לינק ממנו, וגם בודאי היו אצלו דברים שקבל מרבתי הראשונים והם לא ידעום עדיין, ומאחר שלא האמינו שהוא חוני המעגל, לא היו סומכים עליו ללמוד אותם ממנו, ודבר זה היה קשה עליו מאד, כאשה שדדיה מלאים חלב והתינוק שלה חולה ואינו שותה, כמה צער יש לה בעבור זה. וכיוצא בזה מצינו [סנהדרין ס"ח ע"א] אצל ר' אליעזר הגדול, שקשה עליו דבר זה שלא באו החכמים ללמוד ממנו תורה, ואמר להם תמה הוא אם ימותו מיתת עצמן, ועל רבי עקיבא דבר קשה יותר:

---

---

---

---

---

---

---

---

### 18. בן יהודע על תענית דף כג/ב

והא דאמר כל אורחא לא סיים מסאניה, אין הכונה לומר שהיה הולך יחף ח"ו, אלא היה כורך על כפות רגליו חתיכה קלה של בגד ישן, כדי להפסיק בין רגליו ובין הקרקע, כמו אנפלאות, וזו אינה מגינה מנשיכת נחש ועקרב:

### 19. בן יהודע על תענית דף כג/ב

שם נפקא דביתהו לאפיה כי מקשטא. דרכם באותו זמן אף על פי שהנשים לובשים צעיף לא היו מכסים פניהם, ולכן נראית מקושטת מצד הפנים, והחכמים שידעו בה לא הסתכלו בה ח"ו, אלא כך נזדמנה ראייתה לנגדם בעל כרחם, וכאשר אמרו בגמרא על רבן גמליאל כשראה ריבה אחת ובירך על ראייתה, ויתכן נפל הצעיף מעליה מכח איזה סיבה וראו אותה:

### 20. בן יהודע על תענית דף כג/ב

שם משום דלא בדקיתו לי. נראה אע"ג דהיה הולך אחריהם ביחד, ונכנס תכף ומיד עמהם, עם כל זה חשש פן על מפתן הבית יזדמן לו אונס, שאינו יכול ליכנס אחריהם תכף, כגון שיבא אדם חשוב לדבר עמו או סיבה אחרת, ואחר שנתן להם רשות להכנס אי אפשר לחזור לומר להם שימת'נו עד שיכנס הוא עמהם, דאין זה משורת דרך ארץ, ואע"ג דיש לו בנים בבית, עם כל זה חש פן אותה שעה אינם בבית. ואין להקשות איך היה הולך אחרי אשתו, דאפשר היה מצד צידודי. אי נמי היה יותר מארבע אמות ביניהם, דמותר כמפורש בדברי רבנו האר"י ז"ל בשער המצות:

### 21. בן יהודע על תענית דף כג/ב

והא דאיהו סבר מעיקרא להתפלל שימותו, ולא סבר כאשתו להתפלל שיחזרו בתשובה, משום דסבירא ליה כיון דאמרו רז"ל [ברכות ל"ג ע"ב] הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, וצדיק ורשע לא קאמר, אין נכון להתפלל לפני הקב"ה שישנה המדה שעשה, ויעשה אותם צדיקים. ואשתו סברה גדולה אהבה שמקלקלת את השורה, דכתיב בישראל [הושע י"א א'] כי נער ישראל ואוהבהו, וממצרים קראתי לבני, וכתוב [מלאכי א' ב'] אהבתי אתכם אמר ה', לכך נוכל להתפלל לקלקל השורה, ויעשה אותם צדיקים הפך המדה הקבועה שקבע הקב"ה בעולם. ובני יחידי כה"ר יעקב נר"ו תירץ דארז"ל במשנה [אבות פ"ה] על המחטיא את הרבים אין מספיקין ביזו לעשות תשובה, ואפשר דאיהו ידע בהם שהחטיאו רבים, ולכך אמר לא תועיל התפלה להתפלל עליהם שיחזרו בתשובה, ודביתהו סברא אין מספיקין בידו לעשות מחמת עצמו, אבל אם צדיק אחר נטפל לו להתפלל בעדו על כך, אפשר שתועיל תפלתו של הצדיק בעבורו, עד כאן דבריו נר"ו:

## 22. ילקוט ישעיהו

וַיִּלְקוּטְהוּ הַצִּלְחָה (שם): הַדָּבָר יִפְלֵא דְלִשׁוֹן בְּעֵי רַחֲמִים, וְאִיכָּהוּ אֵיךְ קָאֵמַר דְּלִימְתוּ וְאִין זֶה בְּקִשְׁתָּ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, אֲדַרְבָּה הִיא מְעוּרָר עֲלֵיהֶם מִדַּת הַדִּין. וְעוֹד מֵאֵי כִי הִיכִי דְלִימְתוּ וְהוּלִיל בְּעֵי רַחֲמִים עֲלֵיהֶם דְּלִימְתוּ. וְעוֹק וְאִטוּ מִי לֹא יָדַע רַמְדָּה הוּי חֲזִי בְּהֵנִי בְּרִיוֹנִי שְׁהֵם רִשְׁעִים גְּמוּרִים וְרֵאָה שְׁהַקְבָּה נֹתֵן לָהֶם כָּל טוֹב בְּעוֹהָז, וְהִבִּין בּוֹה שְׁהֵם מֵאוֹתָן דְּכָתִיב בְּהוּ (מְשִׁלִּי יוֹ, כו): וּמִשְׁלֵם לְשׁוֹנָאֵי אֵל פְּנִי לְהַאֲבִידוּ. וְזֶהוּ מִדְּהַדְּגָמָה עַל שׁוֹנָאֵי שֶׁל הַקְבָּה לְהַאֲבִידֵם מִעוֹהָז, וְבְעֵי רַמְדָּה רַחֲמִים עֲלֵיהֶם שֶׁלָּא יִתְנַהֵג הַקְבָּה עִמָּהֶם כְּמִדַּתוֹ עִם שׁוֹנָאֵי, רַק יִרְחַם עֲלֵיהֶם לְהַעֲנִישֵׁם וּלְפַקֹּד עוֹוֹנֵם בְּעוֹהָז, וּמִמִּילָא יִמּוֹתוּ בְּעוֹוֹנֵם, וְזֶהוּ בְעֵי רַחֲמִים עֲלֵיהֶם כִּי הִיכִי דְלִימְתוּ, וּבְרִוּיָא גַם בּוֹה מִנְעוֹתוֹ, רַק יִבְקֵשׁ רַחֲמִים שִׁישׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה, עִכְ"ל.

## 23. עיין במראה מקומות ברכות דף י בענין תפילה על אחרים שיעשו תשובה

### 24. זוהר חלק א דף קה/א

אמר רבי, מצוה לו לאדם להתפלל על הרשעים כדי שיחזרו למוטב, ולא יכנסו לגיהנם, דכתיב (תהלים לה יג) ואני בחלותם לבושי שק וגו', ואמר רבי, אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים שיסתלקו מן העולם, שאלמלא סלקו קודשא בריך הוא לתרח מן העולם כשהיה עובד עבודה זרה, לא בא אברהם אבינו לעולם, ושבטי ישראל לא היו, והמלך דוד ומלך המשיח, והתורה לא נתנה, וכל אותם הצדיקים והחסידים והנביאים לא היו בעולם.

### 25. ספר חרדים - פרק סח

כשם שחייב אדם להתפלל על עצמו, כך חייב להתפלל על פושעי ישראל כדאיתא בסוף פ"ק דסוטה, ולפושעים יפגיע, מלמד שהיה משה רבינו מבקש רחמים על פושעי ישראל שישובו בתשובה, ושב, וכן במסכת תענית (כג א) אמרו על אבא חלקיה כשהתפללו על הגשמים הוא והאשתו שנענתה היא תחילה לשתי סבות, אחת לפי שהיתה נותנת היא לעני מקרבא הנאתיה. והסבה השנית, לפי שהתפללה היא על רשעים שהיו בשכונתה שישובו בתשובה, ושב: וכשם שחייב להתפלל על הפושעים שישובו, כך הוא חייב להשתדל לדבר על לבם במתק לשונו להשיבם להקב"ה, כדכתב הרב בעל חובת הלבבות ז"ל, וכדכתיבנא לעיל בשם הרב רבינו יונה שזוהו אחד מעיקרי התשובה:

### 26. מהרש"א על ברכות דף י/א

חטאים כתיב... ויש לעיין בזה דודאי באדם המבקש רחמים על עצמו להחזירו בתשובה נחא דאע"ג דהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים הרי אמרו (מכות י) בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו והרוצה לטהר מסייעין לו (יומא לט ע"ב) וזה המבקש רחמים על עצמו להחזירו בתשובה ה"ז בכלל הרוצה לטהר כו' אבל לבקש רחמים על חברו להחזירו בתשובה קשה מה יועיל בקשתו הא אמרי' (לקמן לג) הכל בידי שמים כו' ושאלו מתפללים והחזירו בתשובה שלימה כו' ל"ק כ"כ כיון שהוא כולל את עצמו ויש לישב וק"ל:

### 27. שו"ת אגרות משה אורת חיים חלק ד סימן מ אות יג

בתפלת ברוריא שישובו הרשעים בתשובה ומה שתירץ כתר"ה על תפלת ברוריא על הרשעים שישובו בתשובה שהקשה מהרש"א בברכות דף י' בח"א הא הכל ביד"ש חוץ מיראת שמים דאולי ע"י תפלת האדם אין זה נקרא

ביד"ש, הנה הוא דוחק גדול ולא מסתבר זה כלל דהא התפללה שהשי"ת יעשה שישובו בתשובה וזה הא תמוה מאחר דהוא בידי אדם, אבל צריך לומר שהתפללה היתה שלא יהא להם נסיונות וממילא ישובו שלא היו חוטאים אלא מחוסר פרנסה וכדומה, וגם שייך להתפלל שהשי"ת יזמין להם שישמעו דברי מוסר מאנשים צדיקים וישובו עי"ז בתשובה וזה יותר נכון.

## 28. חזון איש | או"ח בהשמטות עמוד רנו

**דברים** ה' כ"ו מי יתן וגו', המקום צ"כ מניח את הצחירה ציד  
כאדם, אבל האדם רשאי לכחירה את רעבו לעבודתו ית'  
צין ככפי צין צפיתוי ולא הוי ציטול הצחירה כיון דכמעט עושה  
צחירה וכל ישראל כאיש אחד והיינו מי יתן שיהי צין לדיקי הדור  
משדלים לקרצ לצ כל העם לעבודתו ית', אבל המקום צ"כ חינו  
נותן בלבם את הקירוב דא"כ לא יתחם הדבר לצרוחיו, אמנם אם  
יש מחפלו לפניו ית' על הקירוב ותפלתו נשמעת, מתחם הקירוב  
שעושה הקצ"ה לצרוחיו, כיון שנעשה ע"י תפלת נצח, והיינו דאמרו  
ע"ז ה' ה' ה' הכה להם למר אתה תן ור"ל וע"ז ה' הכה אפשר לו  
לכקצ"ה לעשות הקירוב כיון שהוא ע"פ תפלתו.

### 1. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה

טז. יחוד בפחות משיעור טומאה.

אם א"א להיות היחוד אלא פחות מכדי שיעור טומאה ליכא איסור יחוד דבשביל חבוק ונשוק לא גזרו אף שחבוק ונשוק לא"א הוא דאורייתא, אבל אם מי שצריך ליכנס לא ידע שהיחוד לא היה אלא משהו שלא כשיעור טומאה אסור מפני החשד, שלכן לא יצויר להתיר אלא כשהיו שם שנים ויצא האחד לזמן שליכא שיעור טומאה, וגם היחוד במעלית (עלעוויטאר) שבבתים גדולים שהרבה קומות זה ע"ג זה שנזדמן שנכנסו שם רק איש עם אשה שמקומה לקומה ליכא שיעור טומאה שרק זה יש להתיר. ואף שחבוק ונשוק בא"א הוא איסור דאורייתא לא נאסר יחוד כשאין לחוש אלא לזה, דהא ביאת פנויה להרמב"ם הוא בלאו ולוקין עליה בפ"א מאישות ה"ד ומ"מ ליכא איסור יחוד על פנויה מדאורייתא אלא מדרבנן מגזירת דוד ובית דינו, ואף אחר שגזרו על יחוד דפנויה לא גזרו אלא על יחוד דשייך לבועלה כהעובדא שאירע ולא שייך למילף מזה איסור יחוד לאיסור דחבוק ונשוק דלבד של"ד כפיית היצר לחבוק ונשוק לכפיית היצר דביאה הא אפשר האיסור יחוד הוא בשביל ששייך שתלד בנים בנות וגם פסולין וממורין, וגם בל"ז אין למדין כל כך גזירה מגזירה. ולכן אם לא שייך לחוש שהיחוד יהיה כשיעור טומאה ליכא איסור יחוד.

### 2. שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן צא

כב. איסור יחוד - שיעורו

עוד להנ"ל. כתב [בספרו "דבר הלכה"] בסימן ט"ו סעיף ב' דבמקום שיכול לשהות כשיעור טומאה אם ירצה אסור אפי' אם מתיחד על מנת שלא לשהות דמשמע קצת שהוא רק אסור אבל אין זה יחוד ממש דאסור מה"ת, ועי"ש בהגה"ה מ"ש מס' אמרי אש והמהרי"ל דיסקין ז"ל, ולענ"ד נראה דהן אמנם שיחוד במקום שאי אפשר לשהות כשיעור טומאה לאו יחוד הוא כלל ופשוט הוא כבעיתא בכוחתא שגם להסוברים דיחוד אסור מה"ת ואיכא עלי' איסור עשה אפי"ה לא שייך בכגון דא לחשוש ולאסור משום חצי שיעור, שהרי גם אם הפתח פתוח לרה"ר איכא נמי שעה פורתא שהם ביחידות אשר אי אפשר כלל לשום אדם לראותם ואפי"ה שרי ולכן אך למותר הוא להאריך בזה.

אבל מ"מ נלענ"ד דכל שהיחוד הוא במקום שהם כן יכולים לשהות שם כשיעור טומאה, אז איכא ממש איסור יחוד דאורייתא על כל רגע ורגע שהם שוהים יחד גם לפני ששהו כשיעור טומאה ולאן בשיעורא תליא מלתא, ולכן אף אם נמלכו באמצע ונתפזרו לפני ששהו כשיעור טומאה אפי"ה כבר עברו על איסור

יחוד וצריכים כפרה, וכ"ש שאם רק בדרך מקרה נכנסו לשם אנשים וע"י זה נפסק היחוד שביניהם, נלענ"ד דבכה"ג יש לדונם כעברו ממש על איסור יחוד ולהלקותם על כך, דכמו שפשוט הוא דאם שהו כשיעור טומאה דשפיר מלקין אותם אף אם יודעים ברור שלא נטמאו ה"נ גם לוקין אף אם במקרה נתפזרו ממקום



סתירתם לפני השיעור, וכמו כן במ"ש הב"ש באבן העזר סימן קט"ו סק"כ לענין עוברת על דת אפילו ביחוד של פעם אחת היא נקראת עוברת על דת משה, נראה דאף אם קרה מקרה ונתפזרו לפני ששהתה כדי טומאה אפ"ה הו"ל בכלל עוברת על דת וכדאמרן דגם יחוד של רגע אחד במקום שלפי מחשבתם שבאותו רגע היה אפשר להתממה ולשהות שם יחד כשיעור טומאה היינו איסור יחוד ממש ולא בשיעורא תליא מלתא...

ומיהו אם נתיחדו במקום סתר ולא ידעו כלל שיש שם אנשים נלענ"ד דאף שלפי מחשבתם עברו ממש על איסור יחוד מ"מ אפשר דהו"ל כנתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה כיון דנתברר שלא שהו שם ביחידות, ורק לענין אשה שאין בעלה בעיר אלא שהיא אינה יודעת וחושבת שהוא כן נמצא בעיר מסופקני דאפשר שיותר גם לכתחילה להתיחד עמה בכה"ג שגם אם המתיחד יגיד לה שבעלה איננו בעיר לא תאמין לו כיון דסו"ס אימת בעלה עלה ואין כאן איסור יחוד אף על פי שלמעשה איננו כלל בעיר. [וראה עוד לעיל סימן ל"ה אות ד'].

יצחק	חלק ד - סימן צד	מנחת
<b>בענין מעלות לענין יחוד</b>		
<p>ושבו ישתהה שם, דהרי סיפק בידו עיי"ש. בזה שפיר ראיתי מתלקים, דבנרדנו מיירי, באופן דהמקום ראוי לשיעור יחוד, ורק הם נכנסו ע"ד לצאת מיד, משא"כ היבא דאין המקום ראוי לשיעור טומאה, גם הוא יודה, ולא יחוד הוא כלל, ול"ש לאסור אף מטעם חצי שיעור.</p> <p>ובזה ה"י נראה לענ"ד להקל בשעת הרחוק, דלא שייך יחוד בעלעוועטער, היבא דאין שה"י כשיעור טומאה כני"ל.</p> <p>(ח) ומהנכון לברר, כמה ה"י שיעור טומאה הני"ל ברגעים, וחשבתו דרכי, עפ"י המבואר שם (בסוטה ד' ע"א), דכדי לגמע שלש ביצים זו אחר זו, היינו צליאה וגמיעה עיי"ש, והשלש ביצים אלו היינו מגולגלות במבואר בירושלמי שם, והיינו צלויים קצת, עד שהיא מעורבת, וראוי לגמעה, ע"י רע"ב (במחני עוקצים פ"ב מ"ח) - ובה מרוק היטב השיעור במה דאיתא שם (סוטה ד' ע"א), התם אמר בן עזאי כ"י לצלות ביצה, הבא אמר כ"י לשתותו, אירי ואירי חד שיעורא הוא עיי"ש, דכ"י לשתותו, דטובב על מוינת הכוס, והיינו לשתות הכוס, ופירש"י וסתם כוס רביעית עיי"ש.</p> <p>(ו) והנה נודע דבשתיית חמין, הסדר לשתותו מעט מעט, כמו בשתיית קפה חמה, המבואר בפוסקים, שהביאו הבאר היטב והשערי תשובה (אריה ס"ו ר"ד ס"ק י"ב), וצ"ל לפי"ז, מה דאיתא בש"ס (סוטה) שם, דכ"י לצלות ביצה, ולשתות כוס (רביעית) חד שיעורא כני"ל.</p> <p>(ז) ובה לא רחוק לומר, דגמיעת ג' ביצים חמין, תיכף אחר הצלי, משתהים בגמיעתם, לא פחות מאכילת ג' ביצים קשים צוננים, דהוי לפי שיטת החתם סופר (ח"י סי' ט"ו), בשיעור כ"י אכילה פרס, למיד דהוי ד' ביצים, ט' מינט (רגעים) עיי"ש. אם כן מגיע לג' ביצים, לערך ששה וכו' שלשי מינט. ואף דלא ביריא לי להחתי"ס שם, וכן לשאר פוסקים, די"ל דשיעור ככ"י אכילת פרס, הוי הרבה בפחות מזה. מכל מקום נראה דבנוגע למציאות בשתיית חמין, דכתב המהר"ם שיק שם, רק דמסתמא איננו נמשך השויה והשתיה של כוס קפה יותר מח' מינטין, עיי"ש. וביותר אם נצרך לזה עוד שיעור התרת סינר כני"ל, ה"י נראה דביחוד עכ"פ, שוהה בערך שיעור הני"ל.</p> <p>ומכל מקום אין יכולין להחליט דבר ברור בזה, דבראי יש חילוק בין אדם לאדם, והמהר"ם שיק נקט רק ליתר שאת עיי"ש, והיינו צריכים לברר השיעור הרגיל ביונו. אבל אפשר אם כ"י לצאת מידי ספק, היינו מצמצמים השיעור על ה' מינט, ה"י מספיק, וכמדומה ששיעור זה, מתאים יותר עם המציאות, של צליית ביצת תרנגולת כאש בינוני, וגמיעתה בשעה שהיא חמה.</p> <p>ודאתאן לפי הני"ל, ולפי מה דנחבאר, דבשעת הדחק, אם אין בהשיעור של עליית ירודי העלעוועטער, כ"י שיעור טומאה, י"ל דאין בזה משום יחוד, אם צדקנו בדברינו והשערתינו הני"ל, ה"י אפשר להגביל הזמן על ה' מינט, וכתבתי רק להעיר.</p> <p>והש"ת יצילנו משגיאות ויחננו דעה ובינה להשכיל בתה"ק יצחק יעקב ווייס</p>	<p>ע"ד הבתים הגבוהים שבנו מרכו העיר, כמו י"ט וכו' קומות, ועשו עלעוועטער [מעלות], כשמפעיל על הכפתור לילך למעלה או למטה לאיזה קומה שיהיה שוב אי אפשר להעמוד בחוץ להפסיק הסדר, אם יש חשש יחוד, כשיטעו יחד איש ואשה בסדר כזה בלי שום מפריע, כי אין כאן טעם מירתת, שיש כשאשה מנהיגה מצד העיר או מצד החברה - וכן חסר הטעם של בעבודתה טרודה, שדנו בזה הרבנים הגדולים, שהובאו בספרו דמר, ומה יעשו אברכים שחשים ורצים לעבודה ולא יוכלו להמתין הרבה. והענין נחוץ מאד, כי כהיום הזה דרים כמה מאות משפחות בבתים כאלו, והיא שאלה נחוצה להלכה למעשה, אם נוכל לצודד קצת היתר על פי הלכה, שזה ל"ה חשש יחוד, וכמה אברכים הולכי תמימים בחסידות רוצים לשמוע חוות דעתו, עתד"ק.</p> <p>(א) והנה הרבנים הגדולים בספרו שם, צדדו ג"כ, מטעם שאין שה"י שם כ"י שיעור טומאה, המבואר (במס' סוטה ד', א) ובש"ע (א"ע סי' קע"ח), שהיא כ"י צליית ביצת תרנגולת באש בינוני (רמ"בם בפ"ה"מ ותו"ט שם) וגמיעתה, שעל פי רוב, נפתח הדלת קודם שיעור הני"ל, וגם היבא דיש חלון בהפתח של העלעוועטער, שרואין לשם בשעה שהולך דרך הדיוטאות, או אפילו אם לא יפתח הדלת ותרן זמן הני"ל, כי הולך עד למעלה או למטה הרבה קומות, מי"מ כיון שרואין בתוכו בין קומה לקומה, הוי כפתח פתוח. ומדלא כתב כה"ד"ק, שבנו"ן דירן לא שייך אף צד היתר זה, שמע מינה דבמציאות, הוי ג"כ בנ"ד לא יותר יחוד מהנזכר. וביותר שבתוס' (סוטה שם ד"ה כמה), איתא בשם הירושלמי, דכל אלן שעורין אחר התרת סינר עיי"ש, והיא בירושלמי שם (הלכה ב), ופי' הפני משה, כלומר דמלכד שיעור התרת סינר הוא, ובקרבן העדה שם, איתא, לאחר התרת סינר, לאחר שכבר הסירה בגד התחתון עיי"ש. וא"כ מוסף על שיעור דכ"י צליית ביצה וגמיעתה, גם כן כ"י הסרת בגד התחתון.</p> <p>ולענ"ד ה"י נראה עוד להוסיף, כ"י הלכשת בגד התחתון אחרי כ"י טומאה, דהמשמעות בקניי וסתירה, אף שלא מצאו אותה העדי טומאה הוגרת בסינר (כביכמות כ"י ע"ב), אסורה לבעלה. ואם כן על כרחך היה צריך זמן לאחר הונת, כ"י תגירת סינר, וממילא גם לענין יחוד כן, אם מדמין דין יחוד, לדין סתירה שלאחר קניי. אך צ"ע שלא מצאתי בפוסקים מדין חגירת סינר לאחר הונת, בקניי וסתירה. ובנוגע ליתור, כבר העירו הרבנים הני"ל, דלא מצינו כלל בש"ס ופוסקים, דצריך שיהיו איוה זמן.</p> <p>(ב) אמנם בתשו' אמרי אש (א"ע סי' ק"י באמצע ד"ה והנה הביא), כתב בפשיטות, כי אפילו יחוד שהוא מן התורה, נראה דהיינו דוקא ביחוד שיש בו כ"י שיעור טומאה עיי"ש. אך בתשו' מהרי"ל דיסקין (קונטרס אחרון אות ר"ו), כתב לאסור יחוד אף פחות מכ"י ביאה, מטעם חצי שיעור, וגם מחשש שיבעול,</p>	

שנו

פנינים משלחן הגר"א

לִי אֲבֹהַתִּי שְׁתֵּלִי נְמִי לְבִרְאִי. יִתִּיב קֵא כְרִיךְ רִיפְתָא אַתָּא  
 לִיָּה שִׁינְתָא נִים. אֶהְרָא לִיָּה מְשׁוֹנִיתָא (פִּירֶשׁ רֶשׁׁי: עֲלָתָה  
 מְכִיבִי שֵׁן סֵלַע), אִיכְסִי מְעִינָא וְנִים ע' שְׁנִין.

כִּי קָם חֲזִיָּה לַהֲהוּא גְבֵרָא דְהוּוּ קֵא מְלַקֵּם מִיְנִיָּהוּ א"ל  
 אַתָּה הוּא דְשִׁתְּלִתִּיהָ, א"ל בְּרִיָּה אֲנָא. אֲמַר לִיָּה שְׁמַע  
 מִיָּנָה דְנִיָּמִי ע' שְׁנִין, חֲזָא לְחַמְרִי דְאֲתִיָּלִידָא לִיָּה רְמַכִּי  
 רְמַכִּי (פִּירֶשׁ רֶשׁׁי: וְלִדֵּי וְלִדוֹת).

הענין, כי אמרו חז"ל (נברכות ג, א) "שלוש משמרות הוי הלילה", הוא העולם הזה שדומה ללילה, ונחלק לג' זמנים, העליה, העמידה והזקנה. בימי עליה רודף אחר תאות עולם הזה, בעמידה רודף אחר עושר וכבוד, וזהו שאמרו (שם) "משמרה ראשונה חמור נוער", שהיא התאוה כידוע, "שניה, כלבים צועקים הב הב", שלישית שאז רואה ימי הירידה, אז חוזר מדרכו הרעה ופורש לתורה, וזהו שאמרו "שלישית, תינוק יונק משדי אמו", כמו שנאמר דדיה ירווך בכל עת, ונאמר אל תטוש תורת אמך. ומהפך אפילו חומרם לטוב, כמ"ש ש כי בזקנה כל הרתיחות ותאות החומר נמשלו לאשה, והנשמה לבעל כידוע. וזהו שאמרו (שם) "אשה מספרת עם בעלה", אפילו היא מדברת עמו בתורה. אבל בפסוק הזה משמע שכל ע' שנין הוא ישן. ועל זה תמה מאוד, שרואה שכלה כחו וקרבו ימי המות, ועדיין אינו חוזר מסורו.

"יומא חד וכו' חזייה לַהֲהוּא גְבֵרָא דְהוּוּ נִטַע חֲרוּבָא", שעסק תמיד בעסקי עולם הזה, כי העולם הזה דומה לחרוב, שאוכל מפירותיו עד ע' שנין, עד עולם הבא. וראה שהכין לעצמו מזונות על ע' שנין, "אמר ליה פשיטא לך דחייית שבעין שנין" ואכלית מינה, "א"ל עלמא בחרובא כו'", וכי ממני מתחיל העולם, "כי היכי דשתלי אבהתי, שתלי נמי לבראי", כמו שהאבות טרחו לי כן אטריח לבני.

"יתיב קא כריך ריפתא", שעוסק במאכל ובמשתה, כמו שנאמר כמרעיתם וישבעו וכו'. לכך אמרו "אתא ליה שינתא וניים", ונאמר עיר קטנה ואנשים וכו', ובנה עליה מצודים, כמ"ש מצודת סלעים וכו', שבונה עליו מדות רעות, עד שאינו יכול לצאת, ו"איכסי מעינא", כמו שנאמר לפני עור וכו', ואמרו

שכיסה עיני התאוה, "וניים שבעין שנין", בתרדמת עולם הזה, ישן בשטות, כמו שאמרו ג' תרדמות הן, תרדמת נבואה ותרדמת דורמיטא ותרדמת שטות, שנאמר כי מסך ה' בכם רוח עושים וכו'.

"כד איתער וכו'", כי קודם מותו מקיץ מתרדמתו, כמו שנאמר "תוסף רוחם יגועון", וכתב בזוהר שמוסיף רוחו. "חזייה להאי גברא דאכיל מהאי חרובא", רואה להשטן שנקרא איש, כמו שאמרו בתחילה נקרא אורח, הלך וכו', ולבסוף נקרא איש, ורואה שכל הממון הולך לשטן. "אמר ליה, את דשתלת לחרובא", וכי יגעת לקליפה, א"ל אבוה דאבא ]- צ"ל "אמר ליה, בר בריה אנא", כי כל הממון הוא מחמדת עולם הזה, שחמדה הוא אבי אבות הטומאה, והוא של שטן. "אמר ליה, שמע מינה דניימי ע' שנין", כיון שאני רואה שכל יגיעי לריק, ועכשיו אקיץ מתרדמה. "חזייה לחמרא דאתיילידא ליה רמכי רמכי", שהתאוה הולידה ולדות משחיתים ואין לצאת ממנה ח"ו. (אמונה והשגחה, ליקוטי תורה מהגר"א ממעתיקי וולוז'ין, הוגה מהכת"י)